

COMUNICACIÓ

Jordi Sales: “Més polític que les abelles”. *Política*, I, 1253a8

Hom repeteix sovint que segons Aristòtil l'home és l'animal polític, les més de les vegades quan hom cita la frase hom pensa que la política és la diferència entre l'animalitat i la humanitat. Aristòtil diu que l'home és un animal *més polític que les abelles* (Pol, I, 1253a8). El passatge pot ser primerament aclarit amb el lloc de la *Historia Animalium*, I, 1, 488a 7 que defineix l'animalitat política com la manera de viure d'aquells que engendren unitat i comunitat de tots en l'obra, el que no fan tots els que produeixen agrupació. L'agrupació de les ovelles i les tonyines no és política perquè encara que viuen junts viu cadascú per a ell. L'home com l'abella és polític primerament perquè fan una obra comuna. A partir d'aquí si és més polític com ha estat observat ho serà perquè l'home és polític d'una manera particular i més intensiva (W.Kullmann). S'ha discutit sobre el caràcter d'aquesta «observació biològica» (O.Gigon) i sobre el caràcter metafòric (Mulgan) o didàctic (G.Bien) de l'atribució de politicitat als animals. En general els comentaristes tendeixen a rebaixar la comunitat i a ressaltar la diferència.

Els animals menys polítics són polítics per la mesura aplicada al seu viure i per la vida comunicativa deguda a *la veu*. El logos versa sobre allò «*convenient i perjudicial*», «*sobre el que és just i el que és injust*», «*sobre el bé i el mal*» (Pol. I, 1253 a.) Un sentit fort del llenguatge eleva la politicitat humana per sobre del gregarisme animal de l'obra comuna. La peculiaritat humana es realitza en la comunitat constitutiva de «la casa i la ciutat». Les dualitats ciutat-casa, *phoné* animal-logos humà, silenci domèstic-logos polític és el lloc aristotèlic del sorgiment de les diferències que possibiliten *la ciutadania com un vèrtex* i l'increment de la politicitat humana sobre la vida dels animals polítics.

La figura de la ciutat de les abelles ens pot servir per tal d'assistir a la variació entre filosofia política clàssica i filosofia política moderna des de la concreció de la lògica dels exemples, via fenomenològicament més instructiva que la d'abstraccions o fórmules de simplificació no sempre clares o exactes. En el capítol 17 del *Leviathan* Thomas Hobbes es refereix a què Aristòtil ha

tractat a les abelles i a les formigues com animals polítics. La qüestió que es planteja Hobbes sobre l'exemple de les comunitats polítiques animals no és en què la comunitat política humana és millor com un màxim sinó com és que els homes no poden mantenir l'estabilitat que aquestes comunitats tenen. Ara la temàtica de l'areté i el logos aristotèlics, en Hobbes «honor i dignitat» i «l'ús de la raó», no és motor d'un moviment natural cap a un màxim, plenitud o maduració, sinó la causa natural d'instabilitat en tant que va acompanyada d'una lluita o competència contínua entre els homes.

Al *esquema binari* aristotèlic-gregarisme animal dirigit a l'obra comuna més increment humà en el discurs sobre el que és just, el substitueix, en l'òptica del comentari hobbesià, *un ritme ternari: sociabilitat animal, distorsió humana, correcció de la distorsió per la sobirania política*. La política hobbesiana ja no és una maduració sinó *un remei*, no és el moviment expansiu d'uns quants polítics (principi aristotèlic de la ciutadania limitada), és un moviment d'obediència de tots (principi de ciutadania universal) necessari per a l'estabilitat social com a condició per a la ciutadania.

L'exemple de les abelles en la seva aparició platònica, en la represa aristotèlica i en el comentari hobbesià, ens instrueix de les virtualitats de la lectura fenomenològica dels exemples com un mètode de reflexió filosòfica, massa sovint acusada d'abstracta sense cap raó.